

«Геній містики»
(до 130 річчя від дня
народження Михайла
Булгакова)

Його життя було насичене подіями із запаморочливими зльотами та гучними падіннями. Одного дня він міг ходити, як жебрак, а вже наступного дня виглядати багатцем, проходячи вуличками у супроводі прекрасних панянок.

**Михайло Опанасович Булгаков
народився 15 травня 1891 р.**

**у Києві на вулиці
Воздвиженській, у будинку №10.
18 травня 1891 р. хлопчика
охрестили в Києво-Подільській
Хрестовоздвиженській церкві.
Ім'я дали на честь діда по
материнській лінії, а також на
честь покровителя Києва,
архангела Михайла.**

1901 року Михайла Булгакова прийняли до Першої Олександрівської гімназії, де навчалися діти російської інтелігенції Києва. Особливою старанністю Михайло не відзначався: в атестаті, отриманому після закінчення гімназії, було лише дві оцінки з відзнакою – із закону Божого та географії. Натомість рано далася ознаки його пристрасть до літератури та театру. Він писав невеличкі оповідання, сатиричні вірші, драматичні сценки для домашнього театру.

У 1909 році Михайло вступив на медичний факультет Київського університету. Професію лікаря він обрав цілком свідомо. З шести братів матері троє (Василь, Михайло, Микола) були лікарями.

У 1913 році студент Михайло Булгаков одружився з Тетяною Миколаївною Лаппа. Історія їхнього кохання почалася влітку 1908 року, коли в гості до бабусі до Києва приїхала із Саратова Таня Лаппа. Вони познайомилися. Рік листування допоміг зрозуміти, що жити одне без одного вони не можуть. Повінчалися у квітні 1913 року в церкві Миколи Доброго на Подолі. І довгі роки його любя Тася, як він її називав, була незмінно поруч.

У 1914 році під час Першої світової війни Булгаков після закінчення занять в університеті працював у польових шпиталях. Навесні 1916 р. він склав прискорені випускні іспити і виїхав добровольцем Червоного Хреста на Північно-Західний фронт – у Кам'янець-Подільський військовий госпіталь. Слідом за чоловіком сестрою милосердя вирушила Тетяна Миколаївна. У червні Булгаков разом з госпіталем опинився у Чернівцях.

У вересні 1916 року Булгаков отримав призначення на роботу в сільську лікарню Смоленської губернії, згодом перебрався до Вязьми. Цей період життя він описав у «Записках юного лікаря». Тут, рятуючи хвору дитину, письменник заразився дифтерією. Лікувався морфієм, внаслідок чого почалося звикання до наркотику. Тетяна Лаппа вводила під виглядом морфію дистильовану воду. Булгаков про це здогадувався, але знайшов у собі сили перемогти хворобу.

З лютого 1918 р. по серпень 1919 р. Булгаков жив у Києві. А згодом разом із денікінською армією, в якій Булгаков обіймав посаду начальника медичної служби одного з полків, він опинився на Північному Кавказі. Письменник відмовляється від медичної практики, починає друкуватися у владикавказькій пресі. У Владикавказі Булгаков організував народну драматичну студію, де ставив свою п'єсу «Брати Турбіни». В цей період було написано 5 п'єс, але автор, на жаль, у 1923 році знищив усі примірники творів. Восени 1921 р. Булгаков перебрався до Москви і залишився у цьому місті назавжди. Першою постійною адресою письменника став будинок №10 на Великій Садовій, де він прожив з 1921 по 1924 роки. Сьогодні в колишній комунальній квартирі №50 розташований музей М.О. Булгакова. Саме тут проживатимуть герої його роману «Майстер і Маргарита».

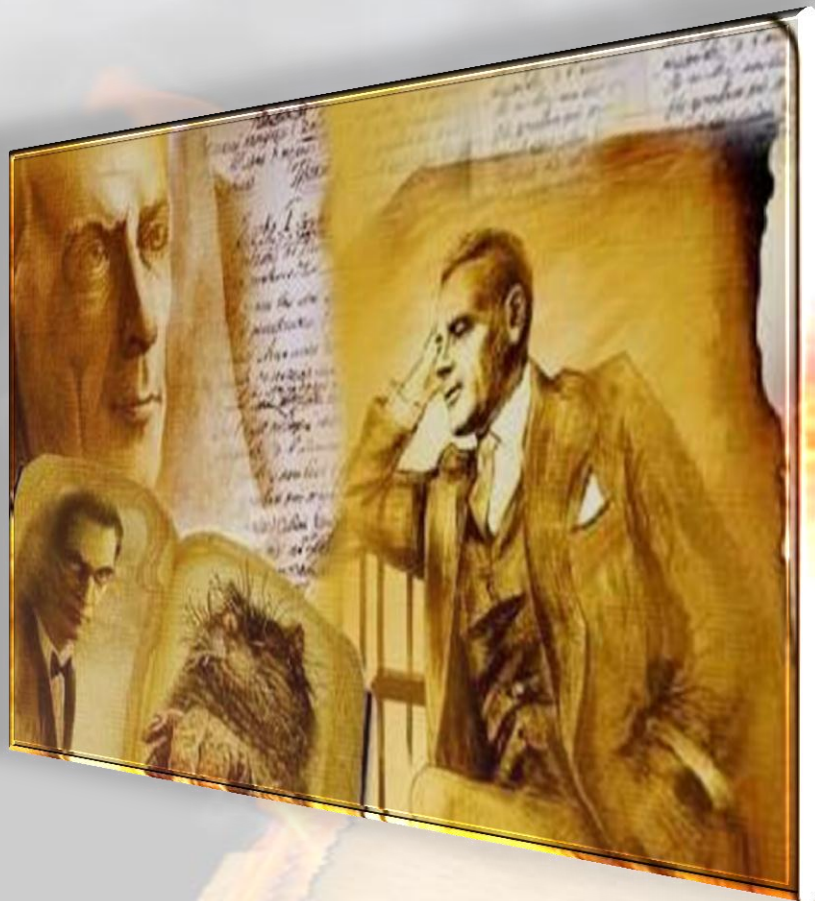

В Москві Булгаков брався до будь-якої роботи: був і секретарем ЛІТО, і конферансьє у маленькому театрі на околиці міста, писав фельєтони, співпрацював з газетами «Вісник», «Гудок». У 1924 році виходять його сатиричні повісті «Дьяволиада», «Фатальні яйця». У 1925 році Булгаков написав повість «Собаче серце», публікація якої відбулася лише у 1987 році. На засіданні літературного гуртка «Зелена лампа» вперше прочитав свій роман «Біла гвардія», поштовхом для написання якого стала втрата матері. В основу роману покладено історичні події 1918-1919 років.

На початку січня 1924 р. на вечорі, влаштованому редакцією «Напередодні», Булгаков познайомився з Любов'ю Білозерською. Їй було 28 років: ошатна, легке волосся, енергійна хода, всміхнені очі. Розлучившись з Тетяною Лаппа, Булгаков 30 квітня 1925 року реєструє шлюб з Любов'ю Євгенівною. Вона писала для нього під диктовку, перекладала з французької, виконувала різні доручення, вела господарство. Білозерська захоплювалася їздою верхи, автомобілями, любила веселі товариства і розмови по телефону.

Булгаков переживав творчий підйом. Був завершений роман «Біла гвардія» (з посвятою Білозерській), народилися п'єси «Дні Турбіних», «Зойчина квартира», «Багряний острів», «Адам і Єва», «Кабала святош», «Біг». Тоді ж з'явилися і сторінки першої редакції роману про диявола, який з часом отримав назву «Майстер і Маргарита». 1925-1929 роки Михайло Опанасович з акторами театру МХАТ називають «театральним п'ятиліттям» Булгакова. Він співпрацює з МХАТом, театром Вахтангова, де з успіхом ідуть його п'єси.

У 1926 році органи Об'єднаного державного політичного управління (ОДПУ) вилучили у Михайла Булгакова щоденник, який він красномовно назвав «Під п'ятою», та рукопис повісті «Собаче серце». У 1929 році нападки критиків на нього досягають апогею, вони називали письменника «новобуржуазним поріддям» і «літературним прибиральником». Всі раніше поставлені п'єси забороняються. У цей час Булгаков створює нову, присвячену Мольєру, але її постановку теж заборонили. Ця звістка буквально розчавила Булгакова. У розпачі він спалив чернетку тільки-но розпочатого роману про диявола і декілька інших творів.

28 березня 1930 року опальний драматург звернувся з розгорнутим листом до Уряду СРСР. Він просив вислати його разом із дружиною за межі країни. Якщо ж у цьому їм буде відмовлено, то відрядити його лаборантом-режисером у Художній театр.

18 квітня Булгакову подзвонив Сталін. У результаті розмови, що відбулася, драматург був призначений асистентом режисера в МХАТ. Однак після 1927 року на Батьківщині він практично не публікувався. Не маючи можливості ставити власні п'єси, Булгаков брався за інсценізацію класичних творів: «Мертві душі» М. Гоголя, «Війна та мир» Л. Толстого, «Дон Кіхот» М. де Сервантеса.

У 1931—1932 роках до письменника прийшло нове натхнення, пов'язане з його коханням до Олени Сергіївни Шиловської. Їхні стосунки були складними і неоднозначними: вона мала свою сім'ю, Булгаков залишився без роботи. Але кохання було сильнішим за обставини. І, Шиловська в жовтні 1932 року стає його дружиною. Олена Сергіївна - прообраз головної героїні в романі «Майстер і Маргарита». Після смерті чоловіка вона присвятила себе турботам про збереження й оприлюднення його письменницької спадщини. Восени 1939 року Булгаков став швидко втрачати зір, боявся ходити один. Діагноз лікарів був невтішний: гіпертонічний нефросклероз (хвороба, від якої на 48-му році помер його батько).

Михайло Булгаков помер удома, тримаючи Олену Сергіївну за руку. Сталося це 10 березня 1940 р. Прощальними словами митця були такі: «Я хотів служити народові...»

Усі негаразди, усі труднощі, усі хвороби Олена Сергіївна поділяла зі своїм чоловіком. І важко хворий, помираючи, він шепотів їй: «Королівно моя, моя царице, зірко моя, що сяяла мені завжди в моєму земному житті».

Вічний спокій Михайло Опанасович Булгаков знайшов на Новодівочому цвинтарі. До початку 1950-х років на могилі Булгакова не було ані хреста, ані пам'ятника. Шиловська ніяк не могла знайти потрібний матеріал, аби замовити надгробну плиту. Якось вона помітила серед уламків мармуру величезний чорний камінь.

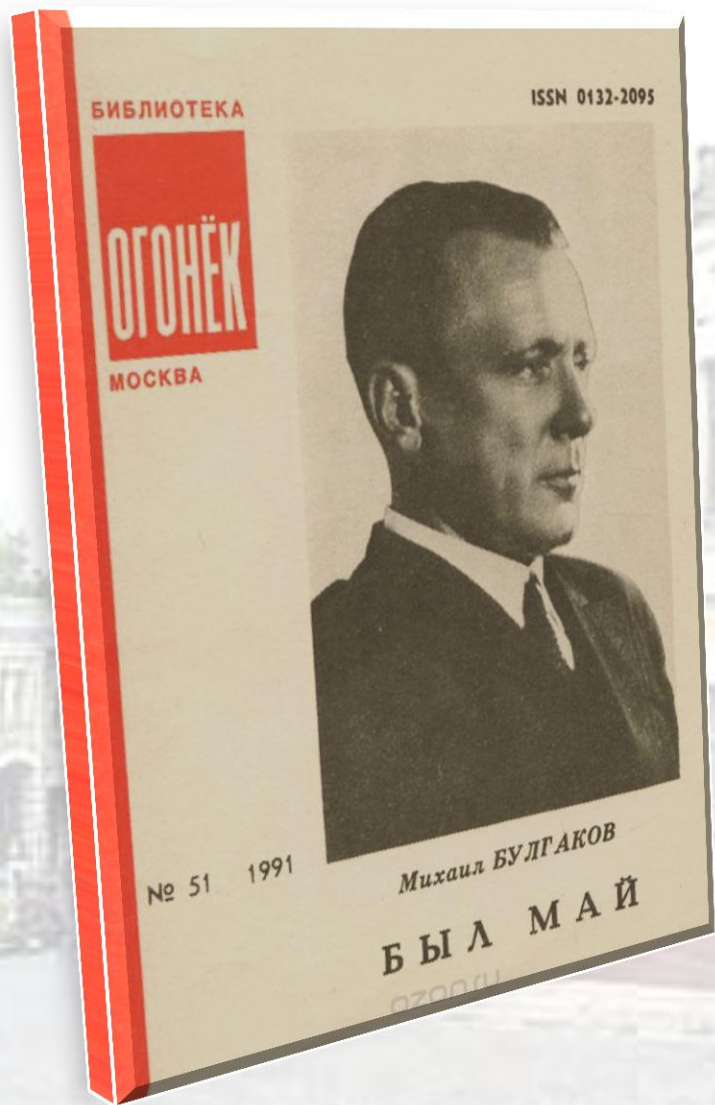
Робітники сказали, що це «Голгофа», камінь, який колись стояв на могилі Миколи Гоголя, аж доки до ювілею не встановили новий пам'ятник. Не роздумуючи, Олена Сергіївна купила камінь. Так гоголівська «Голгофа» стала надгробним пам'ятником Михайла Булгакова.

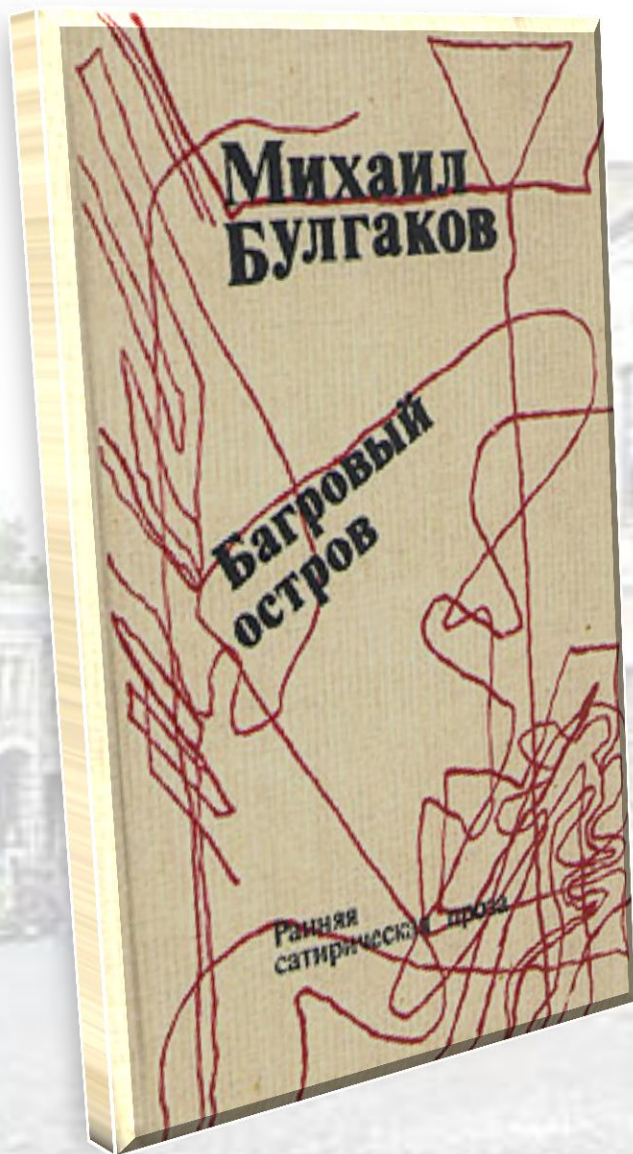
**Життєві та творчі
стежини-голгофи
видатного письменника
і драматурга – це
справді невичерпна
скарбниця, яку нам
залишається відкривати
і відкривати для себе,
щоразу – по-новому.**

**У фондах науково-
технічної бібліотеки на
читача очікують
безсмертні твори
великого майстра:**

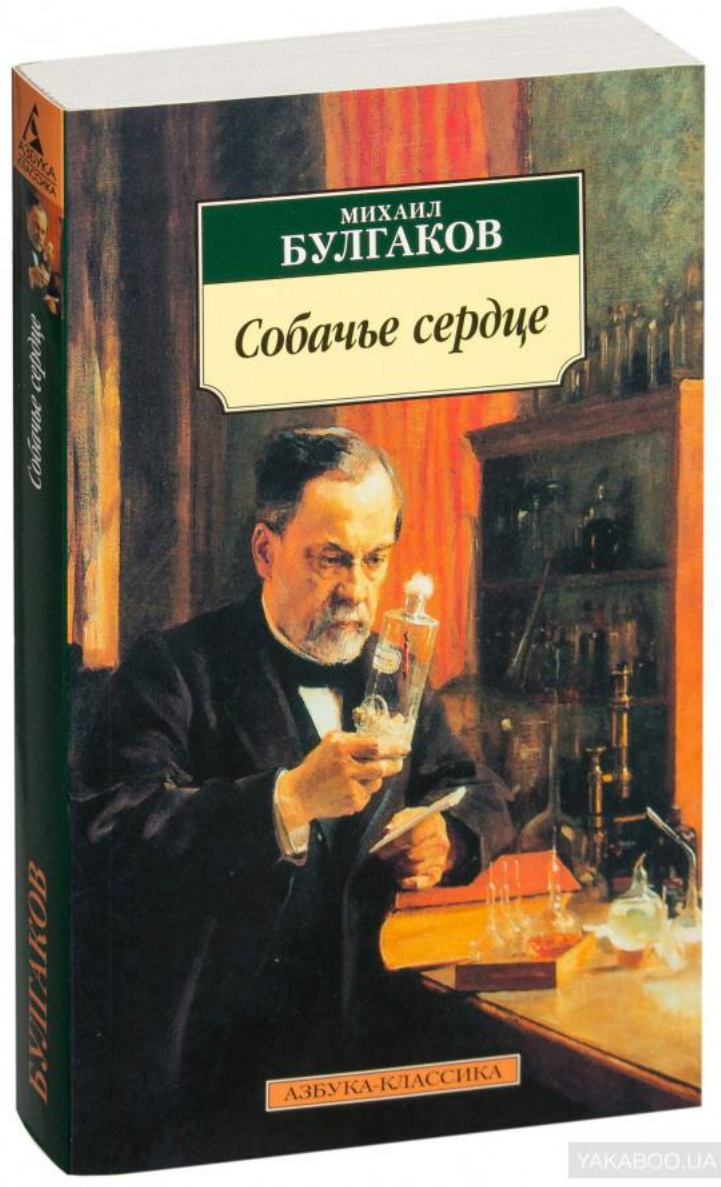
Булгаков, М. Был май [Текст] : Из прозы разных лет / М. Булгаков. – Москва : Правда, 1991. – Книга. – 49 с. – (Б-ка «Огонек»; N51).

В дане видання входить маловідома проза різних років, що має автобіографічний характер.

Булгаков, М. А. Багровый остров [Текст] : Ранняя сатир. проза / М. А. Булгаков ; Сост., вступ. ст. и примеч. В. Сахарова. – Москва : Худож. лит., 1990. – Книга. – 479 с. : ил.

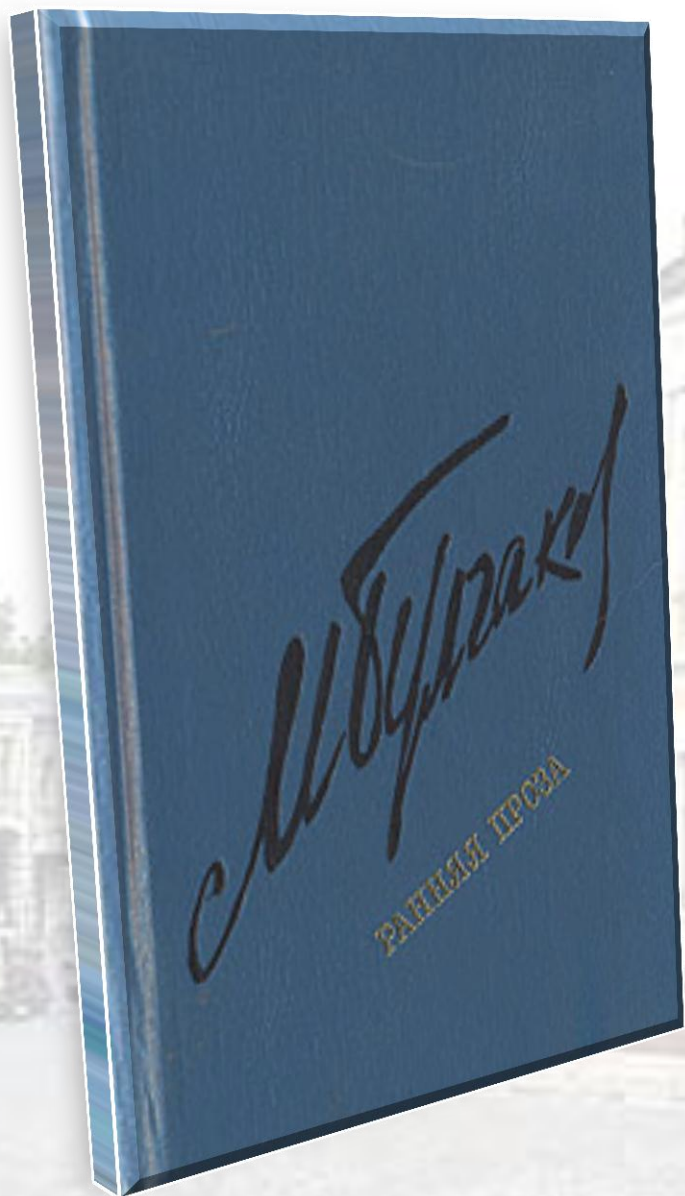
В дане видання увійшли блискучі п'єси М. О. Булгакова «Зойчина квартира», «Багряний острів», «Кабала святош» і «Дивакуватий Журден». Без цих творів неможливо в повній мірі оцінити його творчість. Боротьба за владу, свідком якої був Булгаков, його конфлікт з критикою і сильними світу цього відбилися в його текстах в змішанні реального і фантастичного, справжнього і фальшивого, світла і темряви. У сатиричних комедіях і буфонади порушувалися найважливіші питання...

Булгаков, М. А. Собачье сердце [Текст] : Повести и рассказы / М. А. Булгаков ; Сост. В. И. Сахарова. – Москва : Правда, 1990. – Книга. – 464 с. : ил.

На початку 1920-х Михайло Булгаков створює повість «Собаке серце», яка чекала свого часу сорок три роки. Це історія пса, якого завдяки експерименту перетворили на людину. Проте наслідки такого перетворення трагічні.

Повість є довершеним взірцем сатиричної фантастики.

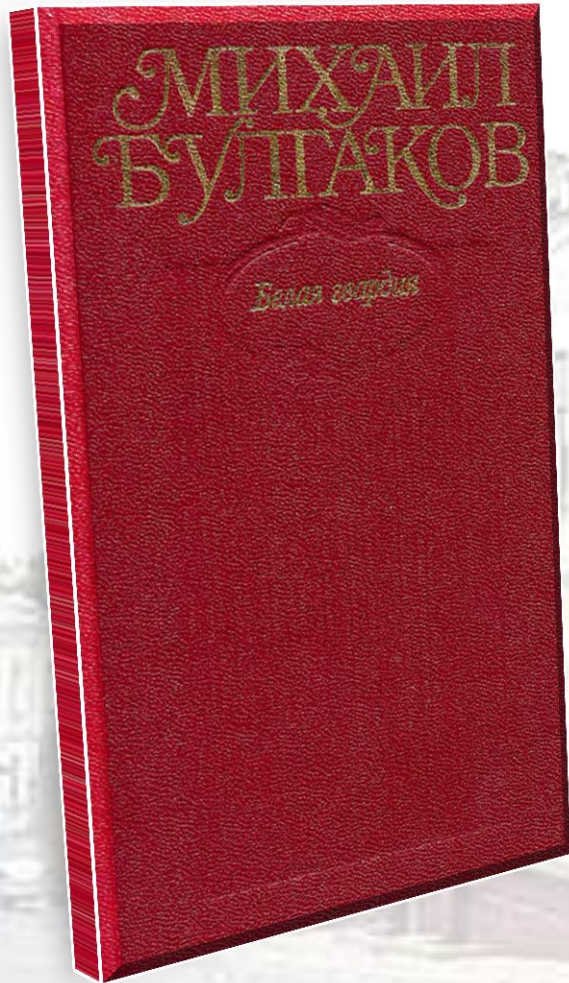

Булгаков, М. А. Ранняя проза [Текст] : Рассказы, повести / М. А. Булгаков ; Сост., автор. вступ. ст.

Н. М. Сергованцева. – Москва : Современник, 1990. – Книга. – 479 с.

В дане видання видатного російського радянського письменника Михайла Опанасовича Булгакова увійшли оповідання «Сталеве горло», «Завірюха», «Записки на манжетах», «Богема»; повісті «Дьяволіада», «Багряний острів», «Фатальні яйця», «Собаче серце» та інші.

У своїх творах Булгаков майстерно, з іронією, уїдливо висміює людські пороки: зарозумілість, тупість, кар'єризм, нещирість і брехню. Михайло Булгаков мав не тільки сатиричний, але й рідкісний ліричний дар, який робить його прозу неповторною.

Булгаков, М. А. Белая гвардия; Жизнь господина де Мольера: Рассказы [Текст] / М. А. Булгаков ; Сост. и вступ. ст. И. Ф. Бэлзы. – Москва : Правда, 1989. – Книга. – 576 с. : ил.

«Біла гвардія» – захоплююча сімейна сага Михайла Булгакова, в якій автор частково зобразив історію власної сім'ї. Любов і зрада на тлі війни, віра і відчай, страх і нестримна відвага – все це Булгаков передав простими і зрозумілими серцю кожного словами. Цей роман – «Війна і мир» початку ХХ століття, рівний за задумом шедевр Льва Толстого, пронизливий і ліричний. У сценічному виконанні роман «Біла гвардія» відомий як п'єса «Дні Турбіних». Вона не сходить з театральних підмостків і донині, радує нас світлими, героїчними і такими близькими образами улюблених персонажів.

Булгаков, М. А. Мастер и Маргарита [Текст] : Роман / М. А. Булгаков ; Худож. Г. Новожилов. – Москва : Мол.гвардия, 1989. – Книга. – 303 с. : ил.

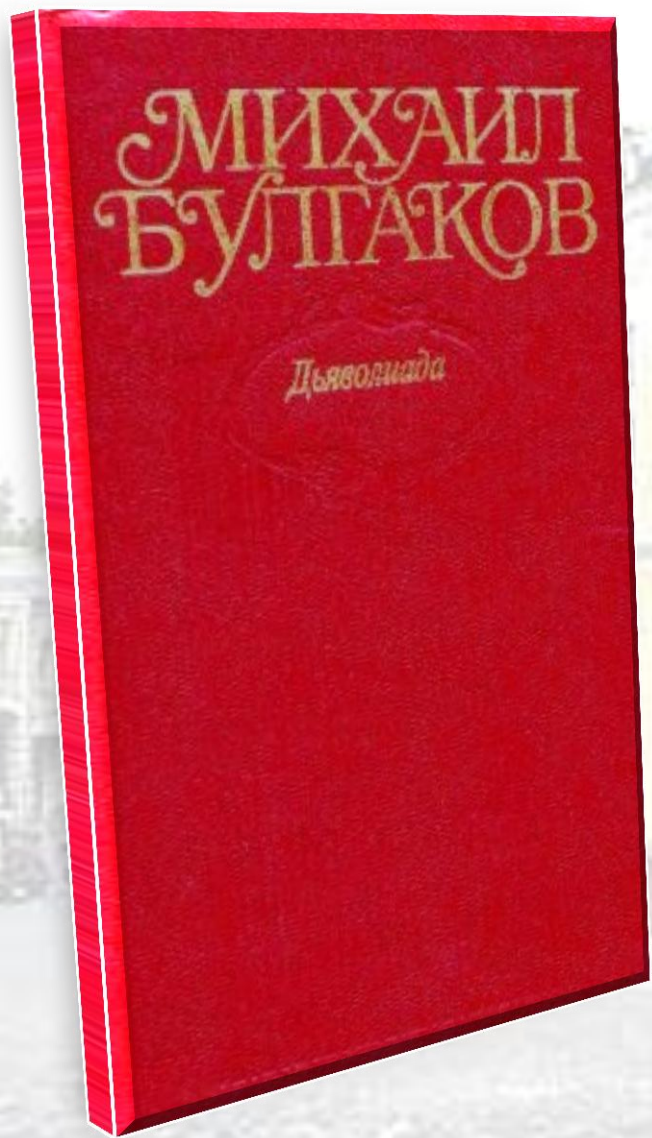
«Майстер і Маргарита» М. О. Булгакова – найдивніший і найзагадковіший твір ХХ століття. Опублікований в середині 1960-х, цей роман вразив читачів незвичністю задуму, барвистістю і фантастичністю дії, що об'єднує героїв різних епох і культур. Автор створив «роман у романі», де сплетені воєдино релігійно-історична містерія, висхідна до легенди про розп'ятого Христа, московська «буфонада» і надприродні сцени з персонажами, якусь темну силу, яка проте «вічно хоче зла і вічно чинить благо».

Роман став класикою світової літератури, витримав багатомільйонні тиражі у нас і за кордоном. Його перекладено багатьма мовами Європи, Америки, Азії, неодноразово інсценовано і екранізовано. На його сюжет створено музичні твори, опери і балети.

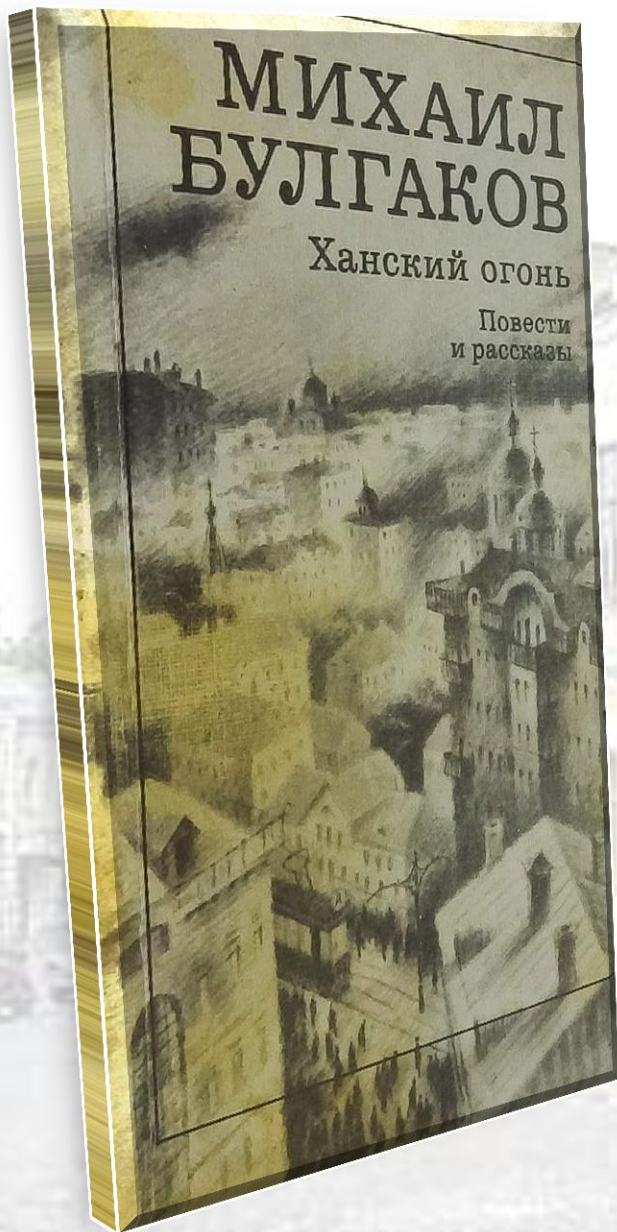
Булгаков, М. А. Пьесы 1920-х годов [Текст] / М. А. Булгаков ; Вступ. ст., сост. и общ. ред. А.А.Нинова. - Ленинград : Искусство. Ленингр. отделение, 1989. - Книга. - 591с : ил. - (Театральное наследие).

У цьому виданні вперше зібрано закінчені драматичні твори видатного радянського письменника Михайла Булгакова, створені ним в 1920-ті роки: «Біла гвардія», «Дні Турбіних», «Зойчина квартира», «Біг», «Багряний острів». У спеціальному розділі представлені інші редакції і варіанти цих п'єс, а також літературний фейлетон «Багряний острів». Кожен твір супроводжується докладним театрознавчим, історико-літературним і текстологічним коментарем. Книга ілюстрована фотографіями з вистав.

Булгаков, М. Дьяволиада [Текст] : повести, рассказы, фельетоны, очерки / М. А. Булгаков. – Кишинев : Литература артистикэ, 1989. – Книга. – 608 с.

До збірки увійшли п'ять оповідань класика російської література Михайла Булгакова. Видання репринтне з видання 1925 року

Булгаков, М. А. Ханский огонь [Текст] : Повести и рассказы / М. А. Булгаков. – Москва : Худож. лит., 1988. – Книга. – 240с.

У книгу Михайла Опанасовича Булгакова (1891-1940) увійшли сатиричні повісті та оповідання, написані в 20-і роки ХХ століття.

Зміст:

Пригоди Чичикова (повість)

Ханський вогонь (розповідь)

Богема (розповідь)

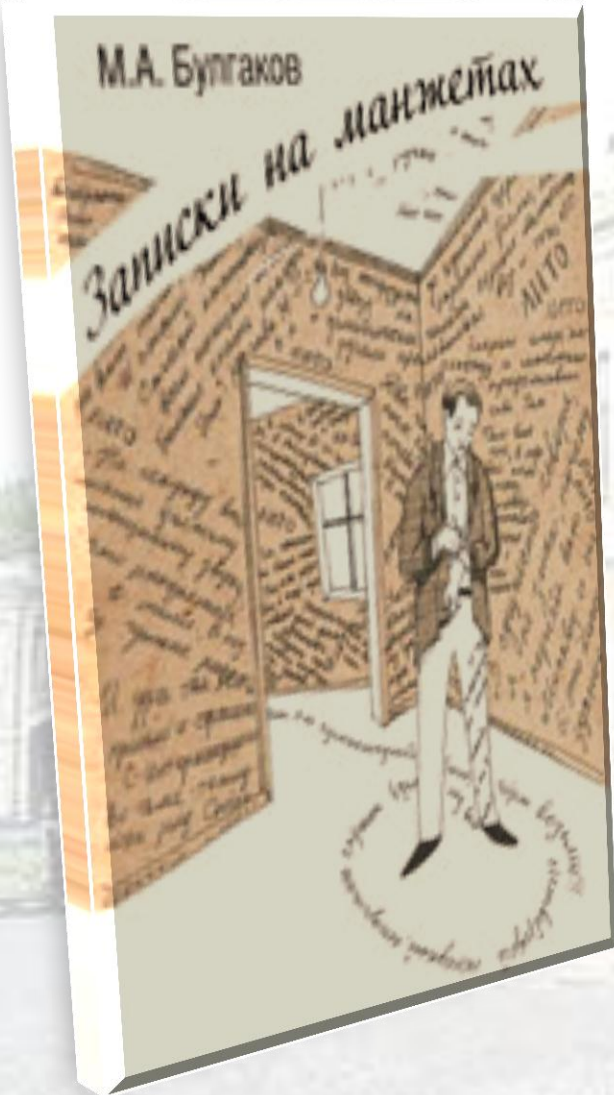
Багряний острів (повість)

Фатальні яйця (повість)

Собаке серце (повість)

Булгаков, М. А. Записки на манжетах. Ранняя автобиографическая проза [Текст] / М. А. Булгаков ; Сост. В.Сахаров. – Москва : Худож. лит., 1988. – Книга. – 206 с.

У цій книзі об'єднані кращі розповіді М. О. Булгакова, серед яких «Червона корона», «Китайська історія», «Спиритичний сеанс» і багато інших, а також знаменитий автобіографічний цикл «Записки на манжетах». Саме в цих творах вперше з'являються теми і сюжетні ходи, які письменник розроблятиме в своїх великих романах і п'єсах. «Записки на манжетах» відсилають уважного читача до гоголівських «Записок божевільного», а дійсність, як сон і хвороба, як грань між реальністю і маренням стане улюбленим художнім прийомом Булгакова. Тут же вперше з'являється мотив неузнаності великого художника, який досягне своєї трагічної висоти в «Майстрі і Маргариті», а крім того, в оповіданні «№13. - Будинок Ельпіт-Рабкоммуна» описана знайома всім шанувальникам автора «нехороша квартира» і підняте відоме «Квартирне питання».

Використані джерела із фондів НТБ:

- Воронова, Мальвина Михайл Булгаков: Восхождение [Текст] / М. Воронова // Личности. – 2013. – № 8(60). – С. 6-29.
- Киреев, Р. Булгаков : «Ты совершишь со мной последний полет» [Текст] / Р. Киреев // Наука и религия. – 2000. – № 3. – С.18-21.
- Ключников, Ю. Сны Михаила Булгакова [Текст] / Ю. Ключников // Наука и религия. – 2010. – № 1. – С. 38-43.
- Кривоносов, Ю. Михайл Булгаков: фотолетопись жизни и творчества [Текст] / Ю. Кривоносов // Библиотека. – 2005. – № 7. – 48-53.
- Михайл Булгаков: короткая версия жизни [Текст] // Личности. – 2007. – № 3. – С. 4-9
- Черных, Евгений Михаила Булгакова опекали тайные силы? [Текст] / Е. Черных // Комсомольская правда. – 2011. – 13-19 мая. – С. 25.
- Черных, Евгений Михаила Булгакова опекали тайные силы? [Текст] / Е. Черных // Комсомольская правда. – 2011. – 20-26 мая. – С. 34-35.

Електронні джерела:

- Відомий і невідомий Булгаков [Електронний ресурс] // Подолянин : вебсайт газети. – Режим доступу: <http://podolyanin.com.ua/history/7695/>, вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 12.05.2021.
- Михаил Булгаков – биография, личная жизнь, фото, книги писателя [Электронный ресурс] // Biography : вебсайт. – Режим доступа: <https://biography-life.ru/art/911-mihail-bulgakov-biografiya-lichnaya-zhizn-foto-knigi-pisatelya.html>, свободный. – Название с экрана. – Дата просмотра: 10.05.2021.
- Михайло Булгаков – щоб пам'ятали, пам'ятали... Частина друга [Електронний ресурс] // Файні новини : вебсайт. – Режим доступу: <http://finenews.info/kulturne-nadbannya/literatura/item/17158-mykhaylo-bulhakov-shchob-pam-yataly-pam-yataly-chastyna-druha/>, вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 11.05.2021.
- Михайло Опанасович Булгаков [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Режим доступу: <https://cutt.ly/3bK1oMk>, вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 10.05.2021.
- С охапкой дров, зато в монокле: Михаил Булгаков как икона декадентского стиля [Электронный ресурс] // Buro : вебсайт. – Режим доступа: <https://www.buro247.ru/culture/pop-culture/15-may-2020-bukgakov-style.html>, свободный. – Название с экрана. – Дата просмотра: 12.05.2021.
- Три великих кохання Михайла Булгакова: від шаленої пристрасті до принизливої зневаги [Електронний ресурс] // Україна молода : вебсайт. – Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3074/196/105637/>, вільний. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 12.05.2021.

**ДЯКУЄМО ЗА
УВАГУ.**